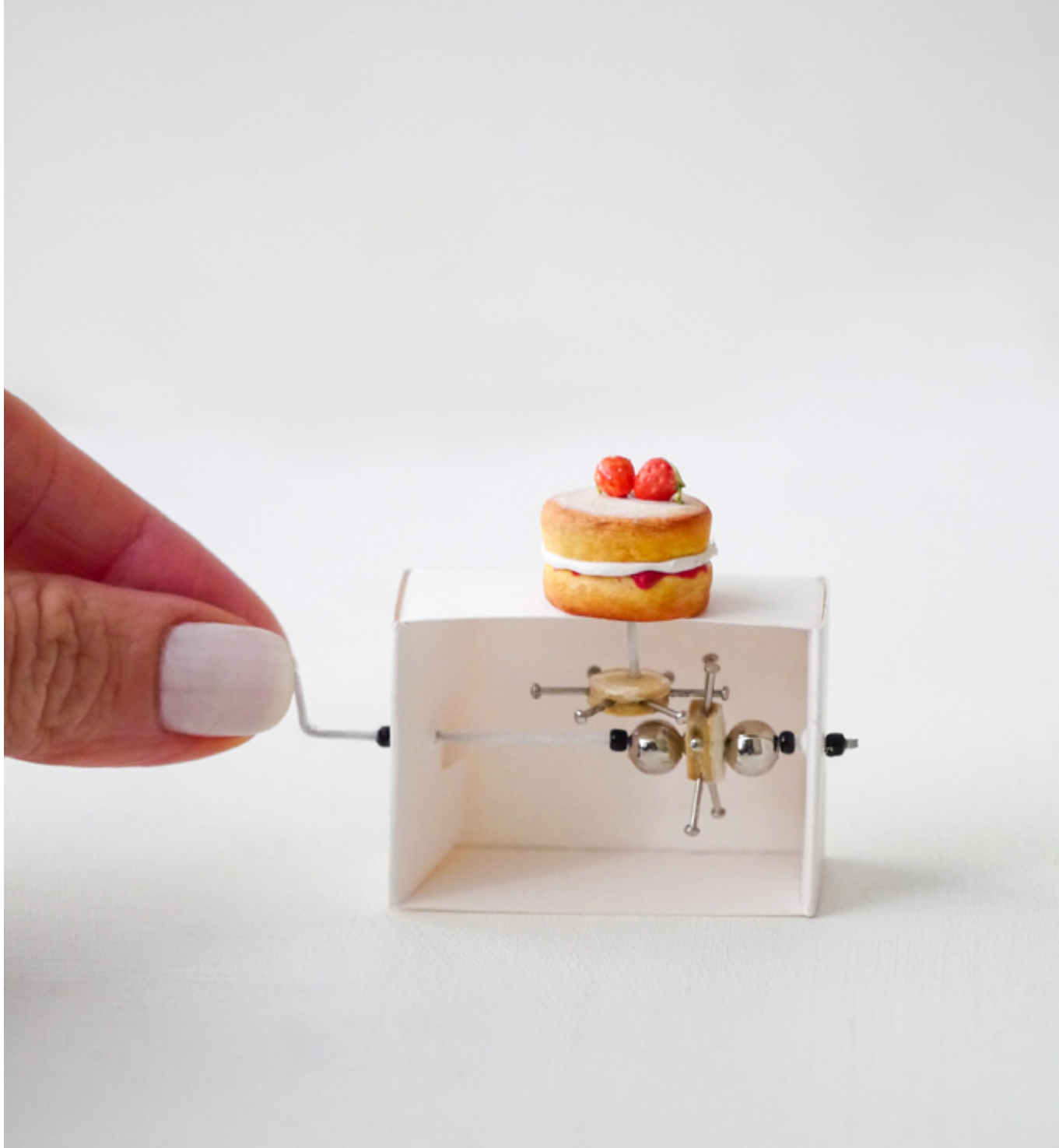
מסמך נגיש

עולמות זעירים

מיניאטורות באמנות עכשווית

מוזיאון תל אביב לאמנות

עולמות זעירים

מיניאטורות באמנות עכשווית

כוחה של המיניאטורה טמון ביכולתה המופלאה לשאת בתוכה מאגר זעיר, עשוי בקפידה ומעורר השתאות, כביטוי לרצון להנציח את החולף. תפיסה זו מתגלמת בשבעה־עשר חדרי המיניאטורות של הלנה רובינשטיין (1870–1965) שנתרמו למוזיאון ב־1968 ותצוגת הקבע שלהם חודשה ב־2022. החדרים הללו, מרהיבים ומרתקים, הם נקודת המוצא לתערוכה המציעה זווית אחרת על עולמות מיניאטוריים.

מיניאטורה (מִזְעֶרֶת) היא דימוי מוקטן בציור, בפיסול או בספר, המשמר את יחסי הגודל של המקור. הגדרתה אינה אחידה בתרבויות ובאגודות מיניאטורות שונות בעולם. אף שההגדרה הקלאסית נסמכת על קיומו של מקור, באמנות העכשווית מופיעים לא אחת עולמות מיניאטוריים שאין להם אב־טיפוס ממשי, אלא נוכחות של דימוי ממוזער המאזכר דמות, חפץ, חלל או סביבה. בין שהיא מסורתית ובין שעכשווית, למיניאטורה יש כמה תכונות יסוד: היא משמרת זיכרון, מענגת ומהנה, יוצרת תחושת שליטה בעולם מצומצם, ומציעה נקודת מבט חובקת כול.

במשך מאות שנים נוצרה המיניאטורה על ידי בעלי מלאכה (ארטיזנים) אלמונים, נטולת חתימה ומעמד אמנותי מוצהר. פרק מרכזי בהתפתחותה מתקשר לבתי הבובות – מרחבים מדומים בקנה מידה מוקטן, ששימשו זירה להמחשת אשליית השליטה בדימוי הבית ובסדר החברתי. הממד המשחקי, הקשור לילדות ולפעולת ה"נדמה לי", בשילוב המלאכה המדוקדקת, מייצרים אשליה של עולם ברור ומהודק עד כדי אידילי.

רניי מזור

הקלה במלחמה, תחנת שד' שאול המלך, יוני 2025 (פרט), 2026
בד, נייר, שקף, הדפסת תלת־ממד, 24×58×27

אוסף האמן
צילום: רניי מזור

אמנים עכשוויים נשענים על מסורת זו, אך עושים שימוש מודע בדימוי התמים והפתייני של המיניאטורה כדי לערערו מבפנים, ולהטעין אותו בתכנים מפתיעים, מורכבים, לעיתים מטרידים ואפלים. התערוכה נעה בין יוצרים שהמיניאטורה היא שדה עיסוקם המרכזי, ובין אמנים שהפנו אל המיניאטורה מבט חד־פעמי בהקשר של יצירה מסוימת. לצד אלו נכללות גם עבודות מיניאטוריות שנוצרו לצורך הדגמה, תיעוד או שימוש מקצועי, ומוצגות כאן בתוך מסגרת אמנותית.

בעולם הנתפס מפורק וכאוטי מתמיד, פונים האמנים אל המזעור כאקט של מציאת מפלט, כמעשה של תיקון, יצירה מחושבת ושליטה מחודשת. המיניאטורה מתעלת את הכאוס לסדר, מעניקה נחמה ויוצרת עוגן של יציבות בתוך סערת הקיום. היקום המיניאטורי, בעל אופי חמקמק ומסקרן, משקף את אנושיותנו ושבריריותנו ומאפשר חיבור עמוק ואינטימי לאמיתות נסתרות שרק הממד הזעיר מצליח לחשוף.

רניי מזור

הקלה במלחמה, תחנת שד' שאול המלך, יוני 2025 (פרט), 2026
בד, נייר, שקף, הדפסת תלת־ממד, 24×58×27

אוסף האמן
צילום: רניי מזור

אירן ספייר

אירן ספייר יוצרת זה שלושים שנה חנויות מיניאטוריות צבעוניות ומעודנות של כובעי נשים, סבונים, חומרי יצירה, מוצרי תחרה, תיקים, הלבשת גברים, לחם וגבינות, מקרונים ושוקולד. החנויות המרהיבות מפתות, מלאות כל טוב ומדיפות ריח של מוצרי מותרות אירופיים, הרחק מהמציאות הדחוקה שלנו. מטרתה הראשונית הייתה לשחזר את אותן קפסולות מופלאות ושופעות שגורמות לה לחלום, ולהקיף עצמה בהן. את חומרי העבודה הטבעיים מצאה בסביבתה הקרובה: הסבון עשוי סבון, העוגייה מבצק, הכובע משארית בד משמלת אֵמה ועוד. המזעור, לדבריה, העניק לה תחושת חירות עצומה בעצם האפשרות לכנס את כל שכיות החמדה אל תוך החללים המוקטנים, כדוגמת הספרייה הענקית נטולת הגבולות שתמיד חפצה בה, ורק דרך הדגם המיניאטורי זכתה לממש את משאלתה.

תהליך העבודה המדוקדק וההדרגתי מתחיל מהתקנת מסגרת העץ החיצונית, לאחר מכן הנחת רצפת העץ בסבלנות, לוח אחר לוח. בשלב הבא ספייר בונה את הרהיטים והחפצים הקטנטנים במלאכת יד מקצועית הממשיכה מסורת עתיקת יומין של בוני מיניאטורות קלאסיות, בדומה לארטיזנים המיומנים שעיצבו את חדרי המיניאטורות של הלנה רובינשטיין.

חנות בוטיק לגברים, 2011
מתוך הסדרה "חנויות חלום" (7 פריטים), 2011–2020
עץ, זכוכית, צבע, דבק, בד, עור, חלקים של תכשיטי אופנה, נורות LED, 25.5×35×27.5
אוסף האמנית
צילום: © מוזיאון תל אביב לאמנות / הדס חי

נעמי אבליוביץ'

נעמי אבליוביץ', אמנית רב־תחומית, אדריכלית, מעצבת וגסטרונומית, חוקרת זה שנים את מושג העוגה – אובייקט רב־שכבתי, טקסי וחברתי, בעודה תוהה: מהי עוגה? האם היא חפץ או אירוע? האם עוגה שאיננה למאכל עודנה מוגדרת עוגה?

אבליוביץ' יצרה 29 דברי מאפה מיניאטוריים. היא בחרה בקנה מידה מוקטן, כעין מודל אדריכלי זעיר הטעון ביופי מתומצת, אך גם בתחושת כפייה: דימויים שצומצמו ונעצרו, כאילו נמנעה מהם האפשרות לגדול ולממש את הפוטנציאל הגלום בהם.

המיניאטורות מוצגות לראווה תחת ארבע קטגוריות: בסדרה "קינוחי זיכרון" מתגבשים רסיסי ילדות – העוגה הראשונה שאפתה האמנית, מקומות שביקרה בהם – לכלל מודלים קטנים ומדויקים; ב"עוגות לא־שימושיות" היא בונה מכונות בגודל קופסת גפרורים, מחווה לעבודותיו השבריריות והתלותיות של המעצב האיטלקי ברונו מונארי; בסדרה "עוגות של אחרים" מתפרקים דימויי עוגות שיצרו אמנים שונים, ומורכבים מחדש כדגמים קטנים המאתגרים את האובייקט המוכר; ולבסוף, "עוגות שהיו, מחדש" משחזרות את עוגות יום ההולדת שאפתה אמה, כארכיון אישי של טעם, חומר וזיכרון.

עוגות של אחרים, 2021
מתוך הסדרה "כמוסות" (29 פריטים), 2021–2023
חמר פולימרי, פסטלים רכים, נייר, קאפה, סיכות תפירה, סרט, חרוזים, 7×9×2

אוסף האמנית
צילום: נעמי אבליוביץ'

עוגות שהיו, מחדש, 2021
מתוך הסדרה "כמוסות" (29 פריטים), 2021–2023
חמר פולימרי, נייר, פסטלים רכים, חוט מתכת, עלה זהב, קאפה, סיכות תפירה, חרוזים, 3.5×3.5×3

אוסף האמנית
צילום: נעמי אבליוביץ'

קינוחי זיכרון, 2021
מתוך הסדרה "כמוסות" (29 פריטים), 2021–2023
חמר פולימרי, נייר, פסטלים רכים, חוט מתכת, עלה זהב, קאפה, סיכות תפירה, חרוזים, 4×4×3

אוסף האמנית
צילום: נעמי אבליוביץ'

אידית פישר כץ

שבעה־עשר חדרי המיניאטורות של האספנית ומייסדת אימפריית היופי הלנה רובינשטיין (1870–1965) מוצגים בתצוגת קבע במוזיאון, ומהווים את נקודת המוצא לתערוכה כולה. אידית פישר כץ מפסלת ברגישות דמויות עתירות פרטים וקטנות־ממדים שנקלעו לסביבה יום־יומית בגודל טבעי. היא יצרה גרסה מיניאטורית־עכשווית לדמותה האלגנטית של הלנה על פי תצלום ישן שלה, כמחווה לאספנית ולאוספיה הייחודיים, וזו מקבלת את פני הבאים לתערוכה.

לצד **הלנה רובינשטיין** מוצגות מספר דמויות היסטוריות נוספות ש"יצאו למסע" מתוך חדרי המיניאטורות אל מרחבי התערוכה. לכל דמות סגנון לבוש, גיל, מגדר, מעמד וקנה מידה התואמים את החדר שאותו עזבה. הבעות הפנים, מחוות הגוף והחפצים הקטנים המלווים את דמויות העבר, עוצבו בקפידה מתוך מחשבה על תגובתן האפשרית למפגש מסקרן ובלתי צפוי עם ההווה ועם מבטי הקהל המופתע.

גבר מחדר אוכל ספרדי, המאה ה־18
חמר פולימרי, ג' 18

מתוך הסדרה "הדמויות הנודדות של הלנה רובינשטיין" (10 פריטים), 2025–2026
אוסף האמנית
צילום: אלעד שריג

בעלת הבית מחדר מגורים פריזאי בתקופת "Belle Epoque"(התקופה היפה), סוף המאה ה־19
חמר פולימרי, ג' 14

מתוך הסדרה "הדמויות הנודדות של הלנה רובינשטיין" (10 פריטים), 2025–2026
אוסף האמנית
צילום: © מוזיאון תל אביב לאמנות / הדס חי

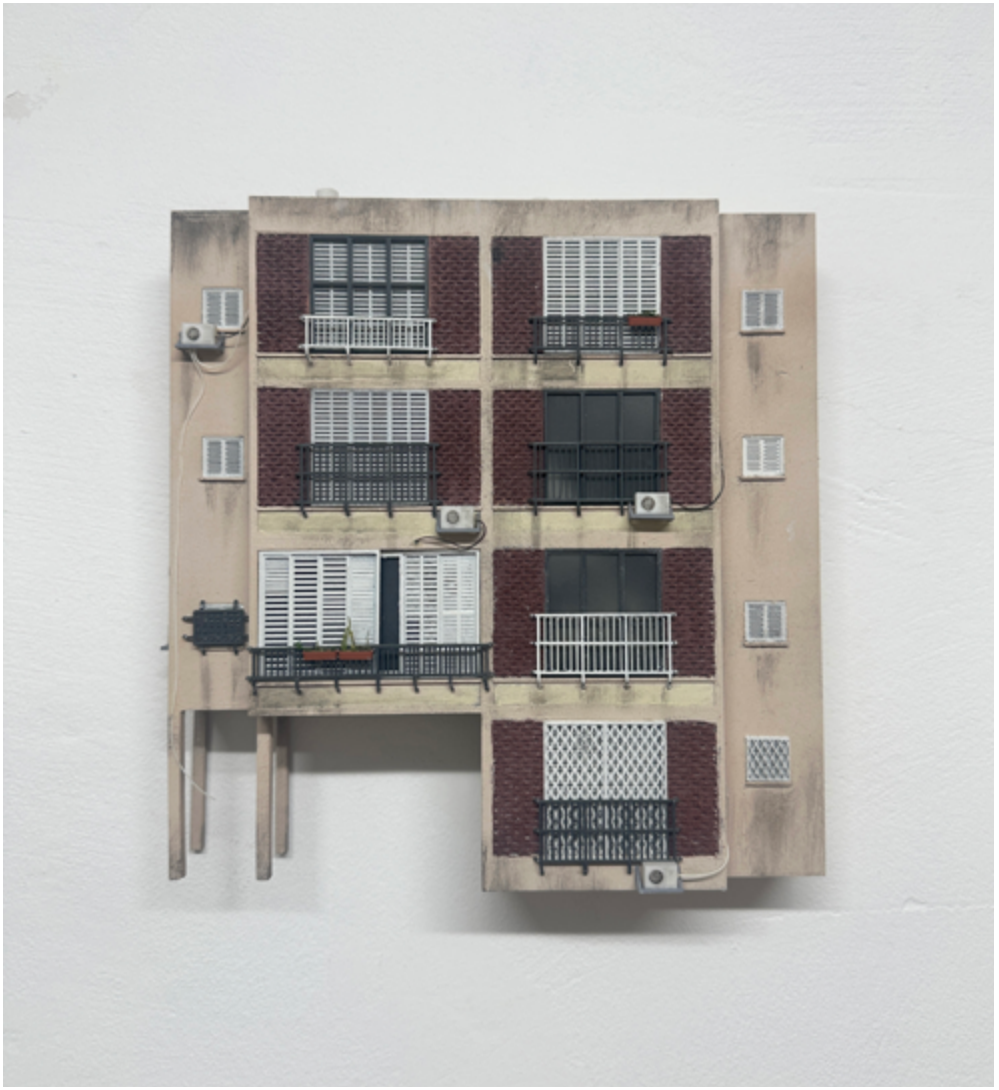
צייר מהסטודיו במונמרטר, פריז, תחילת המאה ה־20
חמר פולימרי, ג' 15.5

מתוך הסדרה "הדמויות הנודדות של הלנה רובינשטיין" (10 פריטים), 2025–2026
אוסף האמנית
צילום: © מוזיאון תל אביב לאמנות / הדס חי

שאול כהן

המעצב התעשייתי שאול כהן נמשך לנוף אורבני מחוספס, פגום, לא־מטופל עד מוזנח ולרוב ארעי (בית לפני הריסה), בניגוד לתפיסה הרומנטית של המיניאטורה המייצגת עולם מושלם בזעיר אנפין. החדש והמלוטש נראה לו מנוכר וחסר חיים, ולכן ההערצה הראשונית שלו לשימור של בתי באוהאוס בגרמניה, התחלפה בתחושת ניכור שהתחזקה לנוכח האותנטיות ושרידי החיים הניבטים מכל פינה בבתים המקומיים ברחבי תל אביב, הרצליה, בני ברק, חולון ובת ים.

כהן מקפיד על הדיוק בפרטים ומשלב ביצירותיו כל מנוע מזגן, כבל, דוד שמש, מתלה כביסה או לשלשת עטלפים. "בכל סדק מסתתר סיפור" הוא משתף. בית שלא שפר עליו גורלו ונמצא מועמד להריסה, זוכה אצל כהן להנצחה מיניאטורית עשויה מודל פולימרי. סדרת הפסאדות המוצגת כאן מוסיפה ממד תבליטי המדגיש את מוטיב החזית הנוסטלגית כאלמנט עצמאי גאה עם "פסאדה" ייחודית, נפרד מהבית אך גם נאחז בו, רגע לפני שגם הוא ייעלם.

אריאל 1, הרצליה, מתוך הסדרה "שש פסאדות" (שש עבודות), 2024–2025
פלסטיק PLA, תבליט, 4×23×23

אוסף האמן
צילום: שאול כהן

טרייסי סנלינג

זהו מודל של בית טיפוסי ממעמד סוציו־אקונומי נמוך בדרום־מערב ארה"ב. הדגם מושפע ממבנה מקומי באלבקרקי, ניו מקסיקו, בשם "בית הדגל" שעל גגו ציור של הדגל האמריקאי. דרך מכסי הגג המורמים ומבעד לחלונות, מתגלה מעין סצנה קולנועית מטרידה וחסרת שקט: טלוויזיה בסלון מקרינה קרב היאבקות מקצועית, על הקירות גזרי עיתונים למבוגרים, ומסך LCD באמבטיה לצד כיור סתום, מציג אנשים מתרחצים. נקודות המבט השונות מחזקות אצל הצופה את תחושת המציצנות האסורה.

טרייסי סנלינג, אמריקאית שלמדה באלבקרקי והיום גרה ופועלת בברלין, מתעדת בצילום בניינים ומקומות שונים על פני הגלובוס, ומשחזרת אותם במודלים ובמיצבי מולטימדיה. לאחר מחקר מעמיק היא מזקקת את מהות המקום ותרבותו, דרך תיעוד של עולם ממוזער ומפורט, ריאליסטי למדי ולא־שיפוטי. עניינה בבחינת תמות חברתיות ותרבויות דרך הדגמים שלה, בא לידי ביטוי בעבודה זו באופן מובהק באמצעות יצירת דימוי סטריאוטיפי של בית המגלם דיוקן תרבותי ומעמדי, שבעת ובעונה אחת הוא זר ומוכר, אינטימי ומנוכר.

בית הדגל, אלבקרקי, 2007
עץ, מתכת, צבע, גינון מלאכותי, גבס, מסכי LCD, נגני מדיה, רמקול, שנאים, 61×66×30

אוסף אנג'ל לאמנות עכשווית
תצלום באדיבות המשאיל

שירה זלוור

דמות שומרת ניצבת לבדה בגלריה בבגדי שחור־לבן המהדהדים את צבע שערה, ידיה שלובות לאחור ומבטה בוהה, חתום סבר ועם זאת נוטה לילדותי ומעט משונה. ההקפדה בפרטי הדמות מגיעה עד התג המשתלשל ממדיה ובו הלוגו הקודם של מוזיאון תל אביב לאמנות, מיניאטורי עד כדי לא־קריא. השומרת, שפוסלה בשעווה צבועה באקריליק, אופיינית לפסליה המוקדמים של שירה זלוור (המציגה בתערוכה גם את **רש"י 44א**). קל להזדהות עם דמויותיה של זלוור: הן אמפתיות, יום־יומיות, מקומיות ומגלמות רגעים, מצבים וזיכרונות הלקוחים מתוך עולמה. השומרת היא חלק מהדנ"א התרבותי של המוזיאון, רואה ולרוב אינה נראית, נטמעת כחלק מהאוסף, אך דווקא היא נתפסת בעיני האמנית כבעלת חשיבות, לא פחות מיצירות האמנות שעליהן היא מופקדת, עד כדי הפיכתה ליצירת אמנות בפני עצמה.

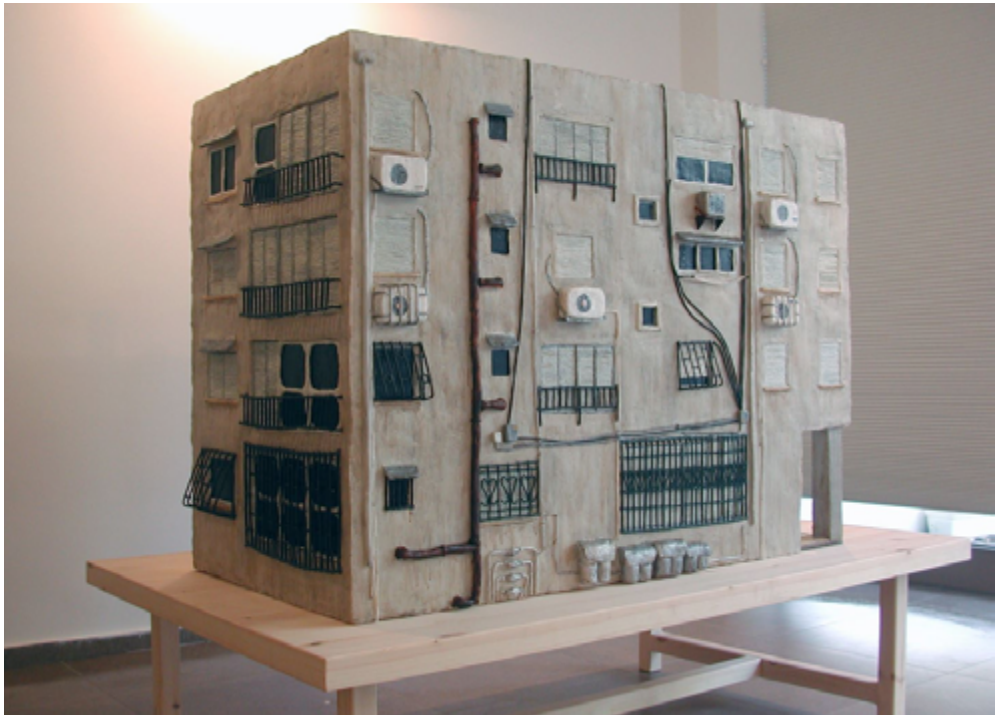

שומרת, 2007
שעווה, אקריליק, ג' 40

רכישה באמצעות תרומת קרן ארט פרטנרס ותרומת מר עדי קייזמן במסגרת "צבע טרי – היריד לאמנות ישראלית צעירה", 2008,
אוסף מוזיאון תל אביב לאמנות
צילום: © מוזיאון תל אביב לאמנות / מרגריטה פרלין

שירה זלוור

במרכז התערוכה ניצב הבית ברחוב רש"י 44א בתל אביב. שירה זלוור בראה את הגרסה המיניאטורית שלו בעודה גרה בו. הייתה זו הדירה הראשונה שלה בעיר, שבה התגוררה במשך כעשור. הבית מתגלה כמבנה גנרי ואישי גם יחד: קירות שעווה מצולקים בצינורות, בתריסולים, במכלי גז ובמזגנים, עדות לעיר ולחיים. צבע בסיס אפור מדולל בשחור מעניק לבית מראה מלוכלך, ספוג פיח, עצוב ומכמיר לב. ביצירתה של זלוור נשמרים רגעים של זיכרון אישי וקולקטיבי בקנה מידה משתנה. היא מרבה לעבוד על פי תצלומים המספקים נקודת מוצא לפיסול קטן מידה, לרוב של סצנות יום־יומיות מוכרות: חפצים, מקומות, פיסות חיים. את כולם היא מגבשת בשעווה – חומר רך, נמס, כמעט חי, שקוף כמו עור אנושי. הפגיעות של החומר מאפשרת לה להעניק לדומם איכויות אנושיות, מלאות חמלה ורגישות. פתרון הצביעה הטכני ליצירת המראה המוזנח הוליד שפה אמנותית רחבה יותר – אסתטיקה של בליה וחמלה, שאינה מחויבת לקנה מידה קבוע אלא לתחושה. באופן אירוני, אותה מזכרת אישית, אפורה ונוסטלגית, זה מכבר נצבעה במציאות בצבע כתום בהיר.

רש"י 44 א, 2007
שעווה, עץ, ברזל ואקריליק, 70×122×90

מתנת האמנית בעקבות זכייתה בפרס ע"ש חיים שיף ז"ל לאמנות פיגורטיבית־ריאליסטית לשנת 2021, 2026, אוסף מוזיאון תל אביב לאמנות
צילום: רמי מימון

רניי מזור

רניי מציע מבט אל תל אביב האחרת, האחורית – זו של מבקשי המקלט והעובדים הזרים. ב־2018 ייסד את "המוזיאון הנייד לפליטות", מהלך אמנותי־אקטיביסטי הפועל כמנגנון נודד של תודעה והסברה למצוקת הפליטים בישראל ובעולם.

במרכז המוזיאון דיורמות נודדות – תצוגות תלת־ממדיות המשחזרות סצנות ולקוחות מעולם מוזיאוני הטבע והאנתרופולוגיה. הדימויים נעים בין התיעודי לפנטסטי. שניים מהם, **התור לשומקום** (התור לרשות האוכלוסין וההגירה) ו**מחסן ילדים**, מוצגים בתערוכה במלוא הריאליזם הנוקב ומכמיר הלב. "הפליטים מצויים בלימבו תמידי של המתנה" מתאר רניי את התור האינסופי הפיזי והסמלי של מהגרי העבודה.

לצידן מוצגת מיניאטורה של בית דרום תל אביבי טיפוסי ברחוב ראש פינה. כמומחה בבניית מודלים, רניי מיטיב לייצר את המעון רווי הסדקים שבו שוכנים אנשי תל אביב האחרת. הוא משתמש במרכיבי המיניאטורה: קנה מידה משתנה, תיאור מפורט ומפתה, לעיתים נאיבי, והקפאת תחושת הזמן, בכדי לשרטט דיוקן מסקרן, נוקב וקשוב של הקהילה החיה בקרבנו, אך נותרת בשוליים.

התור לשומקום, 2019
קרטון, דמויות וחלקי פלסטיק, אקריליק, 40×50×90

אוסף האמן
צילום: רניי מזור

הבית בדרום תל אביב (ראש פינה 26, שכונת נווה שאנן), 2024
עיסת נייר, אקריליק ומלט, 50×50×35

אוסף האמן
צילום: רניי מזור

מחסן ילדים (פרט), 2019
קרטון, בד, עץ, דמויות פלסטיק, אקריליק, 30×27×27

אוסף האמן
צילום: רניי מזור

אלון שריג

האדריכל אלון שריג בחר במסגרת פרקטיקה של בניית מודלים, לתעד את חיי היום־יום של בניין דירות תל אביבי גנרי באמצעות יצירת בית בובות במדפסת תלת־ממד. הדגם הלבן המצוחצח נראה כאיבריו הפנימיים של גוף מבעד לצילום רנטגן. בתערוכה הוא ניצב בסמוך ובניגוד לבית השעווה האטום והמוזנח **רש"י 44א** של שירה זלוור, ומייצג נקודת מבט מחקרית ייחודית על הדיאלוג בין שפה אדריכלית ובין תרבות מגורים.

הדגם המוקטן של הבית שהוקם ב־1947, מתפקד כמעין מסמך חי החושף את מערכת היחסים המיוחדת בין הדיירים ובין החפצים שנעים עימם. במבנה נרקמת כלכלת מגורים ייחודית, מעין דינמיקה פנימית, טבעית ובלתי מוסדרת, המאפשרת לדיירים "לכווץ ולהרחיב" את החלל בדירותיהם בתנועה מתמדת של חפצים בין המרחב הפרטי לציבורי, ובראשם "הסלון הפן־בנייני" שבקומת הקרקע. היום, כשתכנון מודלים ממוחשבים נהיה לכלי העיקרי לבחינת יחסים דומסטיים־מרחביים, בית הבובות אשר כמו קורא "לשחק" במרכיביו, מאפשר דרך מרעננת וישירה לחקור, לתעד ולבחון מחדש שאלות על חיים משותפים וביתיות עכשווית.

בית. בניין בובות, יונתן הנפסי 4א, 2022
הדפסת תלת־ממד וחיתוך לייזר, 45×100×120

אוסף האמן
צילום: © מוזיאון תל אביב לאמנות / הדס חי

תום קוריס וחני דומבה, אלקי הרשברג

צמד האנימטורים תום קוריס וחני דומבה (TOM & HANI), יוצרים בעבודת כפיים עמלנית עולמות זעירים מורכבים. הם משלבים בנייה מדוקדקת של סטים המאוכלסים בבובות בעבודת יד, עם טכניקות סטופ־מושן מסורתיות (צילום אובייקטים בפריימים בודדים, תוך תזוזה מועטה בכל פריים היוצרת בהקרנה אשליה של תנועה). סרטיהם בוחנים זיכרון אישי וקולקטיבי, זהות ותרבות מקומית ואוניברסלית.

בבוקר יום ראשון לונדוני שלֵו, בעודו קורא עיתון וטובל ביסקוויט בתה, נחרד ריצ׳רד לשמע דפיקה פתאומית ועיקשת בדלת ביתו. ריצ׳רד, צלם עיתונות בן 84, איבד את הקשר עם בתו כשהייתה בת 7. באותו היום היא מופיעה לפתע על סף דלתו ומערערת את קיומו.

הסרט הקצר מבוסס על סיפורה האמיתי של אלקי הרשברג, וחושף מסע סוריאליסטי כואב אל העבר המקצועי והאישי של הגיבור, שהולך ומתערער ונסדק עד סופו הלא־פתור. השימוש בעולם הקראפטי המוקטן מאפשר לנצל את כוח הפיתוי של המדיום הבובתי בכדי לספר סיפור מטלטל ומדמם.

סאנדיי זכה בפרס הסרט העצמאי הקצר הטוב ביותר בפסטיבל אנימיקס 2025.

מתוך **סאנדיי**, 2024
אנימציית סטופ מושן, 10 דק׳
דגם: בנייה ידנית ויציקות סיליקון, קנה מידה 1:6, 60×70×50

באדיבות האמנים
צילום: תום קוריס

ורד אהרונוביץ

בית הבובות רחב־הממדים של ורד אהרונוביץ הוא יצירתה האישית ביותר עד כה, ומשמש במה אינטימית לדיוקנה העצמי: שבע דמויות מוקטנות מאכלסות חלל המעוצב כסטודיו שלה בקריית המלאכה בתל אביב. זהו מרחב טעון שבו האמנית היא גם הגיבורה וגם עדת ראייה לחוויות הלקוחות בחלקן מעולם ילדות אלים ומרדני. כאן, במקום המוזר, המלוכלך, המסוכן והבודד של העשייה, מתגלות סיטואציות אבסורדיות החושפות את פגיעותה: ניסור כמעט קטלני, סיר צבע נשפך על הראש, ארוחת שאריות משותפת עם החתול, או חיזיון מטריד של התמזגות עם שלד בסגנון "העלמה והמוות".

כותרת העבודה לקוחה משיר המחאה "חומות חמר" מ־1991 (מילים: רחל שפירא, לחן וביצוע: מרגלית צנעני), שליווה את אהרונוביץ בתהליך היצירה, ונתפס כקריאת תיגר נשית על דיכוי חברתי ומגדרי. החמר – חומר הגלם של אהרונוביץ – מתריס ומתעתע, הוא מחליף את קירות הסטודיו מבטון בחומה רכה הניתנת לפרוק ולעיצוב מחדש, ומעניק לאמנית אפשרות לייצר דרך דמויותיה אמירה אישית נוקבת.

חומות חמר (הסטודיו) (פרט), 2025
טכניקה מעורבת, 80×180×160

אוסף האמנית
צילום: מיכאל לירן

חומות חמר (הסטודיו) (פרט), 2025
טכניקה מעורבת, 80×180×160

אוסף האמנית
צילום: מיכאל לירן

ענבל הופמן ושראון פז

אמני כל העולם התאחדו, 2026
טכניקה מעורבת, מידות משתנות

באדיבות האמנים
צילום: © מוזיאון תל אביב לאמנות / הדס חי

"אמני כל העולם התאחדו" היא קריאתם של ענבל הופמן ושראון פז להקמת קואליציית אמנים אל מול מוסדות האמנות, בהם מוזיאון תל אביב לאמנות, תוך קריצה לסיסמה של קרל מרקס להקמת איגוד פועלים נגד שליטת הקפיטליזם. המודל המיניאטורי שיצרו, הממשיך את עיסוקה המתמשך של הופמן בקנה מידה, מדגיש את הקשר בין עמל לערך: כל פרט זעיר נושא עדות לעבודה שהושקעה בו, ומגלם את "תאוריית הערך של העבודה" מאת מרקס. הצמד ניצב בפתח בדמות בובות פועלים זעירות הממחישות בהומור ובביקורת את זהותם כפועלי תרבות.

הגרסה היצירתית של בניין המוזיאון החדש מזמינה את הצופה לשלשל מטבע כדי להפעיל מסוע זעיר המוביל את הטלפון האישי לתוך "בית הבובות המוזיאלי". בתוך חלל המיניאטורה נחשף המשרד של אוצרת התערוכה – מודל ממוזער ומדויק בסגנון דלפט המשקף מנגנון מוזיאלי הסמוי מן העין. סוגיית התקצוב המוזיאלי – או היעדרו – ניצבת בליבת היצירה. האמנים מאירים את הסוגיה באמצעות פרויקט ביקורתי על הפער שבין ערכה הכלכלי והסמלי של עבודת האמנות ובין חופש היצירה של האמן, בעצם בקשתם מהקהל לסייע במימון העבודה.

אמני כל העולם התאחדו (פרט), 2026
טכניקה מעורבת, מידות משתנות

באדיבות האמנים
צילום: ענבל הופמן

סיימון פוג'יוארה

נקודת המוצא של שלושת המודלים האדריכליים ההיברידיים הוא דגם להרכבה עצמית שרכש סיימון פוג'יוארה בחנות המזכרות של בית אנה פרנק באמסטרדם. הדגם שימש בסיס לפרויקט מקיף בשם "בית התקווה" מ־2017, שבו שיחזר האמן את בית אנה פרנק בקנה מידה מלא כאובייקט פיסולי חווייתי המשלב פיסול, מיצב, וידאו ופרפורמנס, ושלושת הדגמים היו חלק ממנו.

הפרויקט הביקורתי בחן את המתח בין הרצון לשימור היסטורי ובין ההשתלטות הקפיטליסטית על אתרי הזיכרון והפיכתם לסחורה תיירותית. שלושת הדגמים המופרכים מגלמים מתח זה באופן מזוקק ונוקב, גם בכותרות המשנה שלהם: **הרחבה** – הדגם עטוף בתוספת נוסח מוזיאוני פרנק גרי המדגישים את עודפות האטרקציה האדריכלית; **פנטהאוז** – תוספת קומת גג שקופה שבראשה "כלב בלון" מוזהב של ג'ף קונס כהלצה על בית האספן הקפיטליסט; ו**מתקן החזרה למוטב** – הגרסה הצולפת מבין השלושה שבה הדגם כלוא מכל צדדיו במבנה פנאופטיקון מלבני ההופך לכלי מעקב ובידוד, ועליו תלויות באופן אבסורדי מודעות פרסומת ביקורתיות לטבעונות, לקידום תרומות לנזקקים באפריקה ועוד.

בלי כותרת (פנטהאוז), 2018
קרטון מודפס, עץ, זכוכית אקרילית וקרמיקה, קנה מידה 1:60, 90×60×50

רכישה בנדיבות הוועדה לרכישת אמנות עכשווית של ידידי מוזיאון ישראל בארה"ב, ניו־יורק, אוסף מוזיאון ישראל, ירושלים צילום: © מוזיאון ישראל, ירושלים / אלי פוזנר

בלי כותרת (הרחבה), 2017
קרטון מודפס ומתכת, קנה מידה 1:60, 83×50×52

רכישה בנדיבות הוועדה לרכישת אמנות עכשווית של ידידי מוזיאון ישראל בארה"ב, ניו־יורק, אוסף מוזיאון ישראל, ירושלים
צילום: © מוזיאון ישראל, ירושלים / אלי פוזנר

בלי כותרת (מתקן החזרה למוטב), 2018
קרטון מודפס, עץ, הדפסת דיו על נייר ומתכת, קנה מידה 1:60, 88×69×43

רכישה בנדיבות הוועדה לרכישת אמנות עכשווית של ידידי מוזיאון ישראל בארה"ב, ניו־יורק, אוסף מוזיאון ישראל, ירושלים
צילום: © מוזיאון ישראל, ירושלים / אלי פוזנר

בן ווטיה

תיבת עץ שחורה זו נפתחת כמעין קבינט פלאות מוקטן ונייד המכיל טקסטים וחפצים אישיים, רובם מטופלים. רשימת המלאי כוללת כותרות שנונות וחתרניות שניתנו לחמישים פריטים שונים של האמן, החושפות מבט ביקורתי ואירוני על עולם האמנות והחיים עצמם: "כל מה שאתה רואה דרכו הוא אמנות", "קופסת גפרורים כדי לשרוף אמנות" ועוד. בין שלל קופסאות, חותמות, מגירות, גלובוס זעיר, משקפיים, שטר כסף, זכוכית מגדלת וכדור פינג פונג, נמצאים גם צנצנת שעליה רשום "השתן שלי" וצילום קטן של האמן מחזיק שלט: "תסתכלו עליי, זה מספיק".

בן ווטיה (1935–2024), אמן צרפתי ממוצא שווייצרי, נמנה עם מייסדי תנועת הפלוקסוס והזרם הלטריסטי. עבודתו נעה בין מיצגים, מיצבים וטקסטים שוברי מוסכמות בנושאי אגו, אמת ומעמד האמן, תוך פיתוח סגנון אישי שבו "הכול הוא אמנות". **המוזיאון של בן** הושפע מעבודתו של מרסל דושאן **קופסה במזוודה** (*Boîte-en-valise*, 1935–1941), מיני־מוזיאון נייד המכיל העתקים מיניאטוריים של עבודותיו בדומה לדושאן, ווטיה אורז את כל עולמו האמנותי לתוך ארונית נפתחת ומייצר מערכת אוטרקית ללא עלויות שינוע, בירוקרטיות מוזיאליות ושליטה ממסדית.

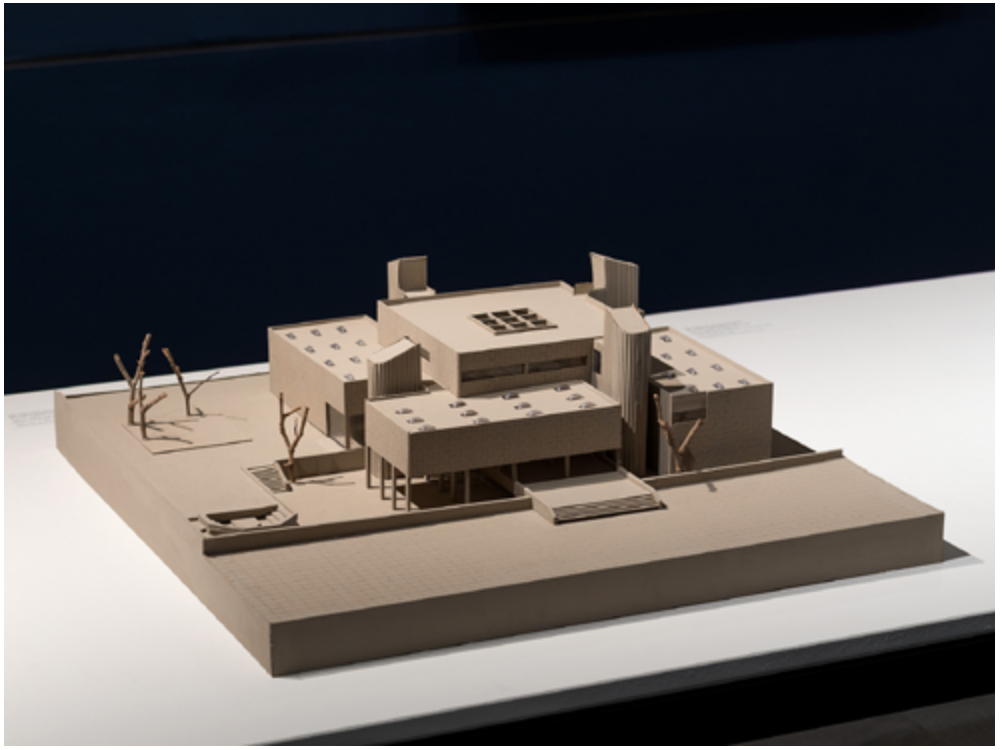
המוזיאון של בן, 1972
הדפסי רשת וחפצים, 32×92×55

מתנת ורה וארטורו שוורץ, מילנו, 1998, אוסף מוזיאון תל אביב לאמנות
צילום: © מוזיאון תל אביב לאמנות, מרגריטה פרלין (למעלה); הדס חי (למטה)
© Ben Vautier / Adagp, Paris 2026

דן איתן ויצחק ישר

דגם ההצעה הזוכה בתחרות של בניין המוזיאון, שנחנך ב־1971, נבנה שוב ב־2021 עבור התערוכה "הבניין: 50 שנה", והוא בין שתי המיניאטורות היחידות בתערוכה בעלות ייעוד פונקציונלי מובהק (השנייה היא סדרת הדגמים של זירות הפשע שיצר מנשה שקמוני). זהו מודל אדריכלי שנועד לשמש כלי המחשה לימודי ומחקרי המאפשר להציג מבנה כחלק מסביבתו. חשיבותו בעצם קיומו כעדות לרגע לידתו של הבניין. אדריכלי הבניין מגדירים ומתקפים את מעמדו, עד שלעיתים הוא נתפס כנוסח מדויק, ואף אידיאלי, של המציאות הקיימת. בניגוד לרוב הדגמים האמנותיים בתערוכה, דגם זה נע בין תיעוד ובין אובייקט של היקסמות.

הדגם מדגיש את הפרופורציות המודרניסטיות המרשימות של המבנה ואת העיקרון האדריכלי של חלל מבואה גדול, טקסי, וסביבו ארבעה אולמות תצוגה המופרדים באמצעות מגדלי שירות מבטון. הבחירה בקרטון אפור וקרטון גלי, עם סימני מדידה גלויים, מהדהדת את הסגנון הברוטליסטי ומבליטה את המתח בין החומר הפריך לבטון החשוף. נקודת מבט־העל מוסיפה לדגם נדבך סמלי: הסידור של ארבע הגלריות יוצר את האות מ' (מוזיאון) – נקודת המוצא ללוגו המחודש של המוזיאון באותה עת.

הצעה לבניין המוזיאון: דגם
בניית הדגם: אמל חפזה, עבור התערוכה "הבניין: 50 שנה", 2021
קרטון אפור, קרטון גלי, עץ, שקף ופרספקס, קנה מידה 1:200, 100×100×30
באדיבות ארכיון עזריאלי לאדריכלות, מוזיאון תל אביב לאמנות
צילום: אלעד שריג

אוהל יחיד – אוהלים רבים (פרט), 2001
עץ, טקסטיל ומראות, 68×68×99

באדיבות האמנית והטחנה, שער העמקים
צילום: © מוזיאון ישראל, ירושלים, 2016 / ראובן מילון

אפרת נתן

דגם של אוהל קטן ובודד ובו שתי דמויות ישנות מבליח מתוך גומחה חשוכה. שתי מראות משני צידיו הופכות את המבנה הארעי להשתקפות של טור אוהלים אינסופי. אפרת נתן משחזרת אוהל אחד מרבים שהותירו אחריהם הצבאות שלחמו כאן במלחמת העולם הראשונה. אחרי המלחמה שיכנו האוהלים את גדוד העבודה שסלל כבישים, הקים קיבוצים ואף בנה שכונות בתל אביב ובירושלים. אחר כך לנו בהם גם מקימי יישובי חומה ומגדל והכשרות הפלמ"ח. דגמים מיניאטוריים בדומה לחפץ זה מוצבים בקיבוצים רבים ככלי חינוכי־סיפורי בשירות אתרי המורשת וההתיישבות.

נתן, ילידת כפר רופין בעמק בית שאן, שואבת השראה לעבודותיה מסביבת ילדותה הקיבוצית, ומנצלת את האמצעי ההיסטורי המוכר בכדי לנפץ מוסכמות עבר חברתיות שגורות. היא מצליחה בעזרת הדגם המוקטן להעביר את תחושת הבדידות של היחיד שרק מתחזקת נוכח אשליית ריבוי האוהלים הזהים. המתח הסמלי בין הפרט לחברה הקיבוצית הדורשת אחידות, בא לידי ביטוי באופן רגיש ומלא קסם ועם זאת חד וברור, באמצעות הבחירה במבנה מיניאטורי פשוט, כמעט תיאטרלי, שיוצר חוויה של מסע בזמן.

דורית פיגוביץ גודארד ואפרת בלוססקי

עבודתן של דורית פיגוביץ גודארד ואפרת בלוססקי היא היחידה בתערוכה שאינה עונה על הגדרות המיניאטורה. מיקום המצלמה המרוחק, המדמה מצלמת מעקב, ואופן הצילום, הופכים את הצומת הגנרי לעולם מיניאטורי שבו יד אמן גוליברית מנסה ללא הצלחה להתערב מלמעלה, להכווין ולנהל את התנועה כבמשחק מונופול הנתון לחסדי היד המוליכה את השחקנים בזירה. הניסיונות הנואשים של היד לזרז אנשים וכלי רכב, לשלוף דמויות ולהעבירן ממקום למקום, לכסות את התמונה ולייצר הפרעה על המסך — נועדו כולם לכישלון חרוץ ומודע לעצמו.

הטכניקה המגורענת של הווידאו מזכירה סרטים ישנים והצפייה בו משעשעת. צומת הוא מונח כפול פנים המגדיר את הכיוונים העומדים לפנינו באופן ממשי ומטאפורי. ההחמצה וחוסר האפשרות לייצר סדר והיגיון, מדגישים ביתר שאת את אי־יכולתו של האדם להשפיע על סביבתו ובמידה רבה על הצמתים בחייו, ומכאן הכמיהה להתכנס ולהתמקד בעולם בזעיר אנפין המספק אשליית שליטה כוזבת. התחושות הללו מתעצמות בעת מורכבת זו, והעבודה נעשית רלוונטית מאי פעם, אף שנוצרה לפני יותר מעשרים שנה.

מתוך **צומת**, 2003
וידאו, 2:58 דק'

באדיבות האמניות
צילום: דורית פיגוביץ גודארד ואפרת בלוססקי

דיוקנאות מיניאטוריים

מאות 18–19

הדיוקנאות המיניאטוריים נולדו במאה ה־16 באירופה מתוך מסורת כתבי היד המאוירים. גובהם נע בין 2–10 ס"מ, ובניגוד לציורי שמן גדולים, הם שימרו קרבה וחשאיות: הדימוי הנייד נועד למבט קרוב ונאחז בכף היד או שובץ בתליון ונישא על הגוף. הדיוקן המיניאטורי נמסר לרוב כמתנת חיזור יקרה ושימש כערוץ תקשורת אינטימי בין בני זוג או קרובים אהובים.

אמנים רבים התמחו בציור דיוקן מיניאטורי, המפורסמים שבהם: ז'אן קלואה בצרפת, האנס הולביין וניקולס היליארד באנגליה, רוזלבה קריירה באיטליה וג'יימס פיל בארה"ב. הדיוקנאות הזעירים כללו מלאכה עדינה: משמן על נחושת, דרך צבעי מים או גרפיט על קלף, צבעי אמייל ועד ציור על שנהב, וצוירו לרוב במכחולים דקיקים בעלי שערה אחת. עם המצאת הצילום באמצע המאה ה־19 ירדה קרנו של הדיוקן המיניאטורי, אך הוא עדיין נותר כעדות חיה ליכולת האמנות לדחוס עולם ומלואו במרחב זעיר.

הדיוקנאות הללו הם מתוך 31 ציורים מיניאטוריים שנתרמו לאוסף המוזיאון. מגוון הטכניקות וטיפוסי המצוירים מספקים תמונה נאמנה של ציורי הדיוקן המיניאטורי־אירופי במאות ה־18 וה־19, וציורי הז'אנר הנלווים משלימים את ייצוג התקופה.

דיוקנאות מיניאטוריים, מאות 18–19

עיזבון אווה רות באדר ועיזבון שרלוטה (לוטה) רוזנברג, אוסף מוזיאון תל אביב לאמנות
צילום: © מוזיאון תל אביב לאמנות / לאה קריאף

רוני טהרלב

הדיוקנאות המיניאטוריים של רוני טהרלב נוצרו מתוך דיאלוג עם רעיון האמנות הניידת (portable art), אמנות אינטימית וברת־אחיזה, בדומה למטרת הדיוקנאות המיניאטוריים מהמאות ה־18 וה־19 מאוסף המוזיאון המוצגים בוויטרינה הסמוכה. המעבר מציור מונומנטלי לפורמט זעיר חולל אצל האמנית שינוי תפיסתי וחווייתי – לראשונה יצרה דיוקן הניתן לאחיזה בכף היד, כזה המחייב קרבה פיזית ומבט ממוקד, ומאפשר תנועה ומפגש משותף במרחב הציבורי והאינטימי כאחד.

העיסוק במיניאטורה נהיה עבור טהרלב גם מהלך של התחדשות טכנית: לאחר פרויקטים של עבודות רחבות ממדים היא מתנסה במכחולים עדינים, בטכניקות ציור ובחומרים שונים מן המוכר בעבודתה. במקביל, העבודות ממשיכות חקירה ארוכת שנים בנושאי זהות ומגדר, בדגש על אזורי הביניים שבין קטגוריות גבריות ונשיות. בדיוקנאות המוקטנים התמקדה טהרלב בדמויות שמגדרן נזיל, המזמינות את הצופה לצאת מן הקיבעון הבינארי אל מרחב פתוח של אי־ידיעה. היא משלבת לראשונה דמויות קוויריות, א־בינאריות ודראג עכשוויות בתוך מסורת המיניאטורה האירופית – ז׳אנר היסטורי ממוגדר ומקובע – ובכך מערערת על גבולותיו הנוקשים, ומטעינה אותו בפרספקטיבה עכשווית אישית.

דיוקן האמנית כגבר, 2026, מתוך הסדרה **Middle Sex** (10 עבודות), 2025–2026
שמן על קופסת קרטון, 2.5×9×11

אוסף האמנית, באדיבות גלריה גורדון
צילום: רוני טהרלב

אמיר תומשוב

אמיר תומשוב, אדריכל בהכשרתו, מפתח שפה ייחודית של סביבות מיניאטוריות אפוקליפטיות העשויות מחומרים זמינים וזולים ומשאריות בנייה, וצבועות בלובן קליני שלקוח מפרקטיקת הדגמים האדריכליים. בפורמט מוקטן, כמעט מפתה, הוא משחזר קווי מתאר של ערים דמיוניות־מציאותיות, המהדהדות חורבות קרובות מדי – מחומס ועד עזה (עוד לפני המלחמה הנוכחית) – ומציעות מבט־על קר ומרוחק אל נופי חורבן. אף שהמודלים שואבים השראה מאזורי קונפליקט, הם אינם כבולים למקום או לזמן, אלא מתארים מצב אוניברסלי על־זמני. דווקא באמצעות עבודת יד עדינה וקנה מידה זעיר, הוא מעמעם את אימת ההרס ומוליך את הצופה לעסוק בשאלות של אחריות, זיכרון ושיקום.

העבודות פועלות בו־זמנית כעדות וכביקורת: הן מסמנות את ההכרח לראות בהרס חלק מובנה ממעגלי הבנייה האנושיים, אך גם מציבות מראה אל פני ההווה והעתיד – תרבות הצריכה, האקלים המשתנה והמציאות הפוליטית השבורה. החורבות של תומשוב הן קריאה לחשבון נפש מוסרי, חברתי ואקולוגי. בתוך הנוף הפוסט־טראומתי, המהודק והיפה למראית עין, מתגלמת שאלה עיקשת: האם עוד נותר פתח לתיקון?

מודל פוסט־טראומה מס׳ 28, 2025, מתוך הסדרה "מודלים של פוסט־טראומה"
עץ, קרטון, PVC, גבס, צבע סינתטי, 25×90×40

אוסף האמן
צילום: חיים זינגר

סדרת "בנייני אסונות" (פרט), מן המיזם **מזכרות לסוף המאה**, 1997 ואילך
יציקת ניקל, מידות משתנות

רכישה בנדיבות קרן סטנלי ה' פיקר, לונדון, אוסף מוזיאון ישראל, ירושלים
צילום: © מוזיאון תל אביב לאמנות / הדס חי
Boym Partners

קונסטנטין בוים

שותפות בוים (עם לורן לאון בוים), ניו יורק

פסלוני הניקל האפורים של 24 מבנים מפורסמים מוקטנים, פרי עבודתם של המעצבים האמריקאים קונסטנטין ולורן בוים, נראים כמעין מזכרות תיירות סמליות הנרכשות בחנות. אך במבט נוסף נפרשת שרשרת כרונולוגית של זירות אסון ראשונות מסוגן, שסימנו נקודת שבר בתרבות האמריקאית והעולמית, והפכו את מקום ההתרחשות ממונומנט אדריכלי למצבה תרבותית של טראומה ציבורית ולאתר זיכרון ועלייה לרגל.

מצעד האסונות כולל אירועים בעלי תהודה עולמית: זירות הרצח של הנשיאים אברהם לינקולן וג'ון קנדי, ושל סמלי התרבות מרטין לותר קינג וג'ון לנון, פרשת ווטרגייט, אסון הכור בצ'רנוביל, ועד מתקפת הטרור הקשה ביותר בתולדות ארצות הברית – אסון מגדלי מרכז הסחר העולמי (אסון התאומים) בפתחה של המאה ה־21.

המזכרות הטעונות של צמד המעצבים אינן משחזרות את האובדן, אלא מתעכבות על פגיעותם של מבנים שרבים מהם נתפסו כחסינים לחלוטין, ומעמתות את הצופה עם המשיכה הבלתי נשלטת לאסתטיקה של האסון. המיניאטורה כאן כחפץ מסמן בעל צורה כללית ונטולת פירוט, מציעה מבט אחר – קר, רטרוספקטיבי, מרוחק – על אירועים שסימלו את התפוררות תחושת הביטחון של החברה האמריקאית והעולמית בסוף המאה ה־20.

מנשה שקמוני

מנשה שקמוני (1896–1976) מוכר עד היום כישראלי היחיד שעיצב מודלים תלת־ממדיים לשחזור זירות פשע במסגרת חקירה פלילית במשטרת ישראל. לאחר קריירה קצרה כמעצב תפאורות בתיאטרון, הצטרף שקמוני ליחידה לזיהוי פלילי במשטרה כחוקר בכיר, שם פיתח שיטה חדשה של שרטוט תרשימי זירות עם חצים צבעוניים המסמלים את זמן העבירה. בהמשך התקדם לבנייה מדוקדקת של דגמי זירות פשע מוקטנים שנועדו לשמש כעדות חזותית, כראיה משפטית וכאמצעי המחשה ולימוד. שמונה זירות כאלה שנוצרו בין השנים 1950–1968, שמורות בבית מורשת משטרת ישראל בבית שמש.

בתערוכה מוצגות ארבע זירות: פריצה לבית עסק, פריצה לבית פרטי, "נקמת הצולע" (רצח בחנות ירושלמית) ורצח לאור יום. הפרטים על אודות מקרים אלו עלומים למעט "נקמת הצולע" שזכה לפרק שלם בספרו של שקמוני **הוכחה חותכת לפשע**, 1969.

כל דגם כולל ייצוג מוקפד וחשוב של פרטי הסביבה: ריהוט, חפצים, דמויות אנושיות, סימני דם, ומבוסס על תצלומים ומדידות מדויקות מן השטח. פרטים אלו, בעלי ערך קריטי של עדות משפטית העלולה לשנות גורלות, נושאים עימם אחריות כבדה, שונה מהתכלית של פרטי הפרטים ביצירות האמנות האחרות בתערוכה.

פריצה לבית פרטי, 1950–1968
מתוך ארבע זירות עבירה, 1950–1968
מדיה מעורבת, 20×20×20

אוסף בית מורשת משטרת ישראל, בית שמש
צילום: עירית לב בייט

נוי ותמיר

עבודתם של נוי ותמיר (נוי חיימוביץ׳ ותמיר ארליך) מתגלמת בפסל קרמי רחב־ממדים, הבנוי כולו כמודל מיניאטורי של עולם פנטזיה. יערות, נהרות, טירות ועשרות יצורים זעירים מתכנסים לסביבה צפופה ומורכבת, שלקוחה ממשחק התפקידים הפופולרי ״מבוכים ודרקונים״ (D&D). הבחירה בחומר הקרמי – שביר, כבד וטעון במסורת – מערערת את התחביר הצפוי של המיניאטורה – במקום הפשטה והקטנה של העולם, נוצרת תחושת הצפה, עומס ועודפות שמטעינה את הדימוי באיכות חומרית גולמית.

נקודת המוצא ל**קווסט מס׳ 2 – מלחמת הארץ האחת** היא ייצוג של דגם משחק מתוך זיכרון טראומטי של נער (תמיר) שניצל מפיגוע הירי בברנוער הלהט״בי ב־2009 בשל בחירתו לשחק באותו ערב גורלי במשחק התפקידים הפנטסטי. אולם היקום המיניאטורי מתפרש מהחוויה האישית למרחב מנטלי עכשווי קולקטיבי: מציאות סדוקה, אלימה ומאיימת, המבעבעת מתוך מזנון ביתי מצוי, אך כזו שטומנת בחובה אפשרות לקתרזיס ולסובלימציה דרך פעולת המשחק.

כמו בתי בובות ודגמי מלחמות היסטוריות, גם כאן המיניאטורה מצמצמת את העולם לממדים הניתנים לאחיזה, ומאפשרת לצופה מבט משתאה החושף נרטיבים חבויים. היא מתפקדת כמשל פיוטי למצב קיומי עכשווי – שברירי, מקוטע, קווירי וחסר היררכיה – ובו בזמן פתוח להתמודדות ולריפוי.

קווסט מס׳ 2 – מלחמת הארץ האחת (פרט), 2026
נגרות, קרמיקה מזוגגת ורגלי לשולחן רדי־מייד, 95×300×160

אוסף האמנים
צילום: אלעד שריג

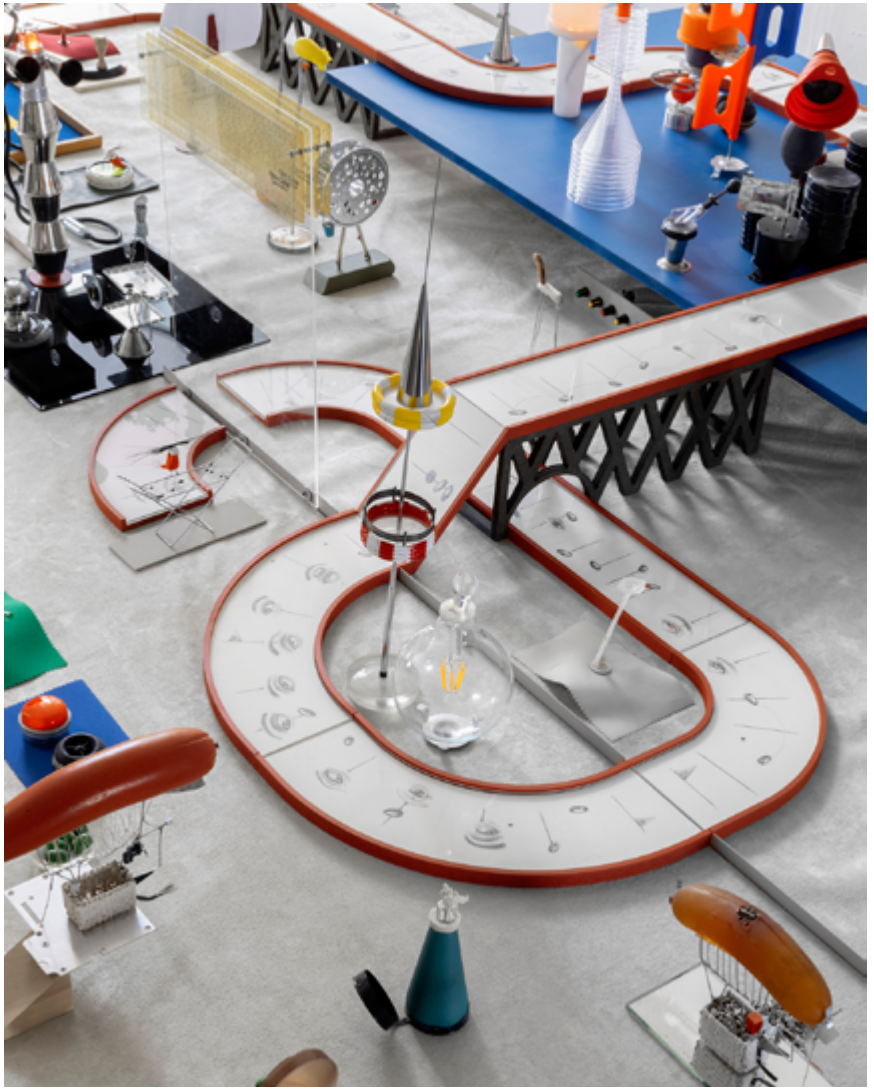
קווסט מס׳ 2 – מלחמת הארץ האחת, 2026
נגרות, קרמיקה מזוגגת ורגלי שולחן רדי־מייד, 95×300×160

אוסף האמנים
צילום: אלעד שריג

גיא גולדשטיין

שולחן גדול מוצב במרכז עבודתו של גיא גולדשטיין, ועליו עולם מיניאטורי סוער ודינמי המורכב מאובייקטים יום־יומיים, חלקם קינטיים, מלווים בצליל ובתנועה הנדמים כמתאבנים במסיבה. הדימוי המוקטן מכווץ את חזונות הקִדמה של המאה העשרים ללונה פארק רעשני ואבסורדי של נקניקיות מפלסטיק, עיניים מלאכותיות ושאריות ציוד אופטי, מטריות קוקטייל, חלקי צעצועים וקטעי מסילות עם רישום פרטיטורה המורכבת מעיניים וזיתים מגולענים על קיסמים.

העבודה מתכתבת עם הירידים העולמיים, מקדשים אופטימיים של טכנולוגיה מסחררת שנהיו פופולריים בארה"ב בתחילת המאה ה־20, ובה בעת עם תרבות מסיבות הקוקטייל הביתיות של אחרי מלחמת העולם השנייה שהפכו את תרבות הצריכה למופע חברתי. באמצעות עולם זעיר תחום במסילה ונצפה מלמעלה, גולדשטיין יוצר מרחב שבו העתיד האוטופי נדמה כמשחק חסר תכלית. הבחירה בקנה המידה המוקטן מעניקה למודל ממד ביקורתי – היא חושפת את שבריריותם ופריכותם של חזונות "עולם המחר", ומזמינה את הצופה להתבונן בהם לא עוד כסמל להבטחה גדולה, אלא כהדמיה משובשת של חלום שהתפוגג. האמן מאיר בשנינות ובאירוניה את הפער שבין חלומות המודרניות ובין המציאות שהתנפצה אל מול כזביה של הקִדמה.

הצעת הגשה (פרט), 2022
מיצב שולחני, אובייקטים, טכניקה מעורבת וסאונד, 305×244

אוסף האמן, באדיבות ארטפורט, תל אביב
צילום: טל ניסים

TRUE TWINS

צמד המעצבים הרב־תחומי True Twins (אלמוג סלע ואיתמר תורן) מתמחים בשפת וידאו ייחודית המשלבת עיצוב חלל, בניית מודלים מיניאטוריים, אנימציה ותלת־ממד. בעבודת העיצוב האמנותי עבור הסרט הדוקומנטרי **6:30**, הם השתמשו במדיום המיניאטורי ככלי ייחודי לשחזור שבע זירות שונות במתקפת שבעה באוקטובר.

תהליך היצירה החל כשבוע לאחר פרוץ המלחמה, ובמשך עשרה ימים של עבודה אינטנסיבית הם יצרו מיניאטורות של זירות שעלו מסיפורי השורדים בשיתוף צוות של כשלושים אמנים מתנדבים: סטודנטים לאדריכלות בנו את אוהלי פסטיבל נובה, מעצב תכשיטים שזר גדר תיל מחוטי ברזל, אמנית ציפורניים צבעה מקררים זעירים בלק ג'ל. מכוניות צעצוע קבעו את קנה המידה, טנק מרכבה ותאי שירותים נוצרו בהדפסת תלת־ממד ויער שלם נגזר מספוג. בעריכה נוספו אנימציות של טילים ודמויות.

ההעמדה בתוך חלל שחור יוצרת חוויה חזותית מטלטלת בין חלום לריאליזם – כאותה תחושת אבסורד ואימה ששררה באותו זמן. המיניאטורה היא הדרך היחידה כמעט להמחיש את שאירע באותו יום בלתי נתפס.

עיצוב אמנותי לסרט **6:30** (צילום מתוך הסט), 2023
בימוי: אלון דניאל, הפקה: אנקור פילמס, ארט דירקטורית: מאי סלע
וידאו, 5 דק'
באדיבות האמנים
צילום: יובל דניאל

דינה גולדשטיין

החדר השמונה־עשר בתוך גלריית חדרי המיניאטורות נבנה כתוספת עכשווית, משתנה ואינטראקטיבית לתצוגה הקבועה בחלל. דינה גולדשטיין בחרה ליצור חדר פלאות מיניאטורי פנטסטי בשפתה הייחודית, שפת מגזרות הנייר, הקולאז', הצלליות והמשחקים בקנה המידה. החדר הקסום גדוש בהפתעות ויזואליות, ומרכיביו מושפעים ולקוחים בחלקם מחדרי המיניאטורות התקופתיים של הלנה רובינשטיין, אך הוא גם מבקש לערער עליהם. העולם מרובה השכבות יוצר מרחב דמיוני חדש המאגד בתוכו חפצים, חלקי ריהוט, צמחייה, חיות ודמויות אקזוטיות ביחסי גודל לא־הגיוניים. החלל משלב בין פנים לחוץ: צמחי ענק וחיות עצומות, בלוויית קונכיות, קריסטלים ודמות יפנית, משתלטים על פנים החדר הבורגני המהודר, בעוד האור נע ביניהם ויוצר דרמה תיאטרלית ומסתורית. נדמה כי הסדר הטוב, האירופי, על פי אמות המידה המוכרות והמקובלות של חדרי המיניאטורות, נפרע ויצא מדעתו אל עבר פנטזיה חזותית חסרת גבולות ויוצאת דופן, המותירה אותנו לתהות: מה הייתה הלנה רובינשטיין אומרת על כל זה?

הגן הפנימי, 2025
מיצב מגזרות נייר, פנס, זרוע חשמלית, 49×57×63
מוזיקה: דניאל שמר

אוסף האמנית
צילום: אלעד שריג

מנכ"לית: **טניה כהן־עוזיאלי**
אוצרת ראשית: **מירה לפידות**

עולמות זעירים

[מיניאטורות באמנות עכשווית]

11 בפברואר – 12 בדצמבר 2026

גלריות צ'ארלס ואוולין קרמר; גלריות פייר ומניוסיה גילדסגיים;
הגלריה ע"ש רות וברוס (ברוך) רפפורט
הבניין ע"ש קרן משפחת פאולסון

תערוכה

אוצרת: **גלית לנדאו אפשטיין**
עוזרת לאוצרת: **עדנה קוקיה**
עוזר מחקר: **אילון אופק**
עיצוב תערוכה: **לילך שטיאט**
תפיסה גרפית ועיצוב: **אביגיל ריינר [The Studio]**, **מריה רפופורט**
עריכת טקסט: **דפנית מוסקוביץ**
תרגום לאנגלית: **טליה הלקין**
תרגום לערבית: **ז'נאן בסול**
ביצוע והקמה: **טוקן סטודיו לעיצוב**
ביצוע גרפי: **קצת אחרת**
ראשת אגף ניהול תערוכות ואוספים: **רונילי לוסטיג שטינמץ**
עוזרת למנהלת אגף ורכזת פרויקטים: **שירי רבינוביץ**
מנהלת מחלקת הקמת תערוכות: **מעיין כהן דוויק**
מנהלת מחלקת שילוח והתקשרויות: **ברברה אורדנטליך**
רישום: **הדרך אורן־בצלאל**, **שושנה פרנקל**, **סיון בלוך־קמחי**, **יעל מימראן**
שימור: **ד"ר אסף אורון**, **ניל מקמנוס**, **שירה לנדאו**, **קמילה אוסבייב**, **רוני בן עמי**, **ג'רסנד גרינספן**, **לאה קריאף**, **ערן בר נחום**
תלייה: **אורן הלל**
עזרה טכנית: **דניאל לב**, **יונה גילת**, **שי זלק**
מסגור: **גלה ויצמן**
תאורה: **ליאור גבאי**, **אסף מנחם**, **ארטיום ניקיפורוב**, **אלכס יקימנקו**
מנהלת מערך קשרי ציבור: **שירה יעבץ אפל**
רכזת אגודות הידידים: **ראומה זוהר חיות**
שיווק: **טל גור נוז'יק**, **איה גרבי גולן**, **רוני טרבלסי**, **ענת זהר**
פרסום ויח"צ: **הדס שפירא**

התערוכה בנדיבות

קרן התערוכות של מוזיאון תל אביב לאמנות:
דורון ומריאן לבנת
קרן שמואל והרטה עמיר
קרן קירש
קרן שוסטרמן – ישראל (ע"ר)

חוברת

עורכת: **גלית לנדאו אפשטיין**
עיצוב גרפי: **אביגיל ריינר [The Studio]**, **מריה רפופורט**
עריכת טקסט: **דפנית מוסקוביץ**
תרגום לאנגלית ועריכה: **טליה הלקין**
זכויות יוצרים ומשאבים חזותיים: **יפה גולדפינגר**
צילומי הצבה: **אלעד שריג**

המידות בסנטימטרים, עומק×רוחב×גובה

© 2026, כל הזכויות שמורות למוזיאון תל אביב לאמנות

בשער:

נעמי אבליוביץ'

עוגות לא שימושיות, 2023
מתוך הסדרה "כמוסות" (29 פריטים), 2021–2023
נייר, חימר פולימרי, פסטלים רכים, חוט מתכת, חרוזים, סיכות תפירה, 1.5×3.5×5

אוסף האמנית
צילום: נעמי אבליוביץ'